

SÁROSPATAKI

IFJUSÁGI KÖZLÖNY

LI. ÉVFOLYAM

Főszerkesztő:
KONCZ SÁNDOR

Társzerkesztők:
Dabóczy István, Tóth Gusztáv,
Mészöly Dezső, Sárközi János

Felelős szerkesztő:
VATAI LÁSZLÓ

1935. NOVEMBER HÓ.

SZERKESZTŐSÉG ÉS
KIADÓHIVATAL:
SÁROSPATAK
FŐISKOLA.

MEGJELENIK JÚLIUS ÉS
AUGUSZTUS HÓ KIVÉ-
TELÉVEL HAVONKÉNT.

ELŐFIZETÉS:
EGÉSZ ÉVRE 3 P
FÉL ÉVRE 1-50 P
EGYES SZÁM 30 FILL.

TARTALOM:

Vatal László: Európai szellem, ázsliai világ-
nézet. — Koncz Sándor: A hit győzelme. —
Vatal László: A fénytől szabadon. (Vers.) —
Ködöböcz József: Hadszintérl jelentés. —
Orgoványi György: Nincs menekülés. — Dr.
Gulyás József: A testi munkával is való ne-
velés a pataki iskolában. — Mészöly Dezső:
„Isten hozott“ — „Isten veled.“ (Goethe.)
(Vers.) — Békés Géza: Vadludak sorsa.
(Vers.) — —: Kedves Olvasóink! — Híreink. —

Karácsonyra megjelenik Ifjúsági Közlönyünk felelős szerkesztőjének: **VATAI LÁSZLÓ-NAK**

ÖRÖK SORS

című verses-kötete a Magyar Út kiadásában.

A kötetet **Nyíró József** kiváló erdélyi író előszava vezeti be.

A költemények gondolatait pedig **Szücs Pál** művészi fametszetei illusztrálják. — **Előfizetési ára: 1.20 pengő.** —

Megrendelhető a Közlöny utolsó lapján levő megrendelő lapon.

Vatai László a gondolat-llra egyik legkiválóbb fiatal képviselője. Mélyrengésű szubjektív hang szólal meg költeményeiben, ami úgy hat, mint a sötétségbe kiszűremlő világosság. Gondolatai nem csapkodnak, mint a vihar és nem rombolnak, mint az orkán, de forrnak és élnek, mint a tenger mélysége. Költeményei néha úgy hatnak, mint a havas fehérsége, aminek csillogását csak alulról jó nézni, benne járkalni azonban nem jó, mert elveszünk a rengeteg fehér káprázatban. Néha pedig olyanok ezek a versek, mint a tó, aminek síma tükrére ha ráhajlunk, önmagunkkal nézünk benne farkasszemet. Néhol titokzatos szárnycattogások hallatszanak ki a sorokból, máshol az aggodalom elfojtott jajával telik meg a levegő. Néhol a csend ereje zúg melódiákat, máshol valami sejtelmes hívás, titkos vergődés, menedékhelyet kereső kiáltozás reszketteti meg a lelket. Az őszi nap derűje fénylik e versek felett és a kirándulás nem fárasztó e bánatos ragyogásban, sőt újjongva kiáltunk fel: én, én vagyok az, akit átmelegítettek e télbe hajló szomorú sugarak.

KONCZ SÁNDOR
szélnior, főszerkesztő.

Európai szellem, ázsiai világnézet.

Közlönyünknek majdnem kizárólag csak megtörtént dolgokat leíró jelleme (több okból van ez így) szükségessé teszi az ezeket mozgató dolgok megláttatását is.

Minden történés hordozója az ember. Erőteljesen hangsúlyozzuk ezt, minden humanista melléki nélkül. A humanizmus görög találmány és már régen hullaszaga van. Mióta vadházasságra lépett ilyen nevű (részben belőle táplálkozó) izmusokkal, mint liberalizmus, demokratizmus, azóta sorsa meg van pecsételve. A német idealizmus dekadens filozófiája pedig teljessé tette végzetét. A görög szellem haldoklik és vele európai színezetű világnézetünk is. A harmónia eszméje megbukott s mi már látjuk, hogy nagyon is kiegyensúlyozatlan erők mozgatják az emberiség életét.

A görög szellem határozta meg végeredményben a mindenkori európai világnézetet. Az európai kultúra mindig tragikus keveredése volt, (de sohasem szintézise) a görög szellem és keresztyénség elemeinek. A keresztyénség Ázsiából jött, (földi helyhezkööttségében, mert valljuk, hogy onnan felülről való, isteni eredetű) nem harmónikus immanens, hanem transzcendens isteni erők — amely erők az elesett ember számára mindig diszharmónikusan hatnak — játszák benne a főszerepet. A görög kultúra lényege a szellem, a keresztyénségé a lélek és az erő. A szellem az ember terméke, intellektuális színezetű, mindent magyarázni akar, tehát a világot elszegényíti, az embert pusztá felfogó géppé teszi. A lélek isteni eredetű, magában hordozza az életet és a békességet; az erő pedig a harcot, minden ellen, ami a lélek uralmát akadályozza.

Az európai kultúra nagyrésztben a görögségre vihető vissza, mindenestre abból a szellemből táplálkozik. A keresztyénség azonban, különösen annak legtisztább formája, a református keresztyénség, majdnem minden pontján ellene mond a görög szellemnek és a belőle táplálkozó humanizmusnak. A magas kultúra mellett azonban nagy népi kultúrák is voltak és vannak Európában. Ezeknek jóformán semmi köze a görögséghez. Sok vad kinövésük ellenére is a lelket és az erőt szem-

---

---

lélhetjük bennük. Ezek a kultúrák azonban, köztük a magyar népi kultúra is, a pusztulás szélére jutottak.

Ime ezeknek a dolgoknak a meglátása idézte elő világnézetünk pálfordulását.

A világnézet azonban kötelez. A humanista egyletek lassan meghalnak nálunk, vagy más színezetet kapnak. Mult századbeli, vagy e századeleji virágzásukat nem élesztheti ujja semmi többé. Helyettük új, életerős munkák indultak meg. A Lélek — hisszük, hogy Isten országát építve — népi kultúránk és e kultúrát hordozó magyar népünk megismerését és megmentését, ezzel életét és békességét munkálja a faluszemináriumon keresztül. Az Erő pedig megtette első próbáit a nyári munkatáborban és az évenként megismétlődő, katonai kiképzést nyújtó levante tanfolyamokon.

Vatai László.

A HIT GYŐZELME.

„Mindaz, ami Istentől született, legyőzi a világot; és az a győzelem, amely legyőzte a világot, a mi hitünk. Ki az, aki legyőzi a világot, ha nem az, aki hiszi, hogy Jézus az Isten fia?!“
(I. János 5 : 4—5.)

* Amikor arra gondolok, hogy mit tett 400 évvel ezelőtt a reformáció, eszembe jut egy viharos éjszaka. Nem az, amelyen Luther lelkében a szerzetesi élet megfogamzott, hanem egy másik, amelyik nem világtörténeti tény, inkább csak jelképes esemény. Ezen a sűrű, viharos éjszakán két ember utazott egy kocsin. Az egyik nagyot hallott, a másik teljesen egészséges volt. A forrongó, kavargó villámcsattogás félelmissé tette az éjszakát. A félelem azonban nemsokára csodálattá nőtt. Egyszer az egyik eltévedt villám a két utas közé csapott le: az egészségest agyonütötte, a nagyot hallónak pedig megnyitotta a fülét. A reformáció ugyanezt tette. Az embereknek azt a csoportját, amelyik önelégülten egészségesnek hitte magát, földhöz vágta és lesujtotta. Azt a csoportját ellenben, amelyik tudta magáról, hogy beteg, amelyik érezte, hogy szeretne hallani, de nem tud s amelyik hitte, hogy hallani fog, ha Isten azt akarja, a felvillanó Ige fénye és hallása annak a nagy igazságnak a birtokába juttatta, hogy a *reformáció* egyszersmindenkorra a *hit győzelme*. Győzelme annak a hitnek, amelyik

*legyőzi a világot és
legyőzi az embert.*

A reformáció az égből a földre nyúló *alkotás* az Isten részéről. Az ember oldaláról pedig hihetetlen küzdelem, mérhetetlen villódzás a hitért; óriási, szívós tömörülése a lelki erőnek. A reformáció így az égi erők földi

---

* A reformáció emlékünnepe a városi templomban elmondott prédikáció.

---

csomópontja. Az ég újra a földön a hitben: ezt jelenti Luther forradalma. Az Isten egyeduralma a világ felett az ítélet és kegyelem által: ezt az igazságot bontotta ki Kálvin hívó látomása. Istennek a reformációban jelentkező hatalmas alkotása tehát a hitet tette a világ kérlelhetetlen törvényszékévé. A világ Istennel szemben mindig úgy jelentkezik, mint az ember akarata, mint a rossz történése, mint a történet maga. A világ nem más, mint története a rossznak, a hit pedig a világban történő rossz, komoly arcú, erős szándékú, megvesztegethetetlen ítéletű bírása. Ezért van az, hogy a reformátorok élete fényt sugároz s ebben a fényben senki sem kritizált annyit, mint éppen ők. De ha csak ennyit tettek volna, hasonlókk lennének korunk ismerős forradalmáraihoz, akik azt hiszik, hogy újoncai egy új korszaknak, pedig csak vértelen, sápadt rabjai egy fonnyadó és sorvadó álomvilágnak. A reformátorok azonban nem lendület nélküli forradalmárok, nem tett nélküli hősök, hanem alkotó művészek. Kritika és tett: együtt jelentik az alkotás tüzét, aminek parazsán megég a világ.

Ha a hit legyőzi a világot, egyúttal *legyőzi a történelmet* is. A reformáció számára a történelmet nem a korabeli egyház, hanem a korabeli vallás jelentette. A reformáció nem új egyházat akart, hanem új vallást az egyházban. A reformátorok sehol sem az egyházhoz voltak hűtlenek; de igenis felláztak az egyházban képviselt vallás ellen, amelyik a lelket tömlöcben tartotta. A reformátorok a vallás helyére tették a hitet, amelyik visszaadja a lélek szabadságát. Igaz, hogy azért, mert a reformáció segíteni akart az egyházon, *vereséget szenvedett*. Ugy járt, mint Anatole France egyik regényében egy gyermek, aki az iskolából jövet, minden utcai szegényt segítő szívvel hazavitt, amiért az anyja mindig megvirgácsolta. Az egyház, mint anya, szintén megvirgácsolta saját szülöttjét: a reformációt és a történelemben, ami mint ellenreformáció érvényesült, megint csak sokszor bántalmat kapott, szülőanyjától: az egyháztól. A hitet azonban sohasem lehetett bilincsbe verni. Ha nehéz vihar dúlt a sötét tengeren, lebukott a víz alá, de élt; vagy felrepült, mint a fehér sirály, *de csattogott, zengett és énekelt*.

Hogy a hit legyőzi a világot és a világban a történetet, arra jó példa a mult. Hogy azonban legyőzze az *embert*: ez a jelen legnagyobb követelése. Amikor a hit az embert legyőzi, akkor átformálja egyúttal a történetet is. A reformáció nemcsak legyőzése a történetnek, hanem átreformálása is annak. A reformáció egy örökké forgó erős ventillátor, amelyik mindig tud légkört teremteni maga körül. A reformáció egy állandó igénnyé növekedett szándék, aminek magvában benne zúg a teljességre vágyó ígért, a megértésre váró gondolat, a felszívásra való élet.

Egy polgári eredetű, erős erkölcsi érzésű férfi, aki nem származott történelmi családból, beszélgetett egyszer egy történelmi családból való elsatnyult főúrral. A beszélgetés vitakozássá hevült, ahol a főúr szemére lobbantotta a polgárnak, hogy neki nincs gyökere a nemzet multjában. Erre a polgár azt felelte: „Te pedig jelenleg csak ivadék vagy, de én ős leszek.“ Testvéreim, a reformáció hite úgy formálja át a történetet, hogy az elkorcsosodott, kemény szívű, adakozásra képtelen református ivadékot, akibe csak hálni, aludni jár a mult református öntudata, a jelenben *refor-*

---

mátus ösöklé teszi a református jövő számára. Mihelyt átérezzük azt a felelősséget, hogy mi ősei vagyunk az utánunk jövő reformátusoknak, mindjárt látni fogjuk azt is, hogy a reformáció nem pusztán történeti tény, hanem Isten ránk irányított hatalma az Ő Igéjében. Mi nem beszélhetünk olcsón, vagy ingyen Istenről, nekünk életünk drága áldozatával kell bizonyosságot tenni a mellett, hogy van emberi életet és történetet átfőrmáló Isten.

Rajtunk a nekünk ajándékozott istenfiúságban a teremtés nyomai fedezhetők fel. A mi munkánknak is magán kell hordania az új teremtés virító bélyegét. Isten ebben nem kívánja tőlünk a lehetetlent. A lehetlent elvégzi maga Isten. De igenis kívánja a lehető és a megtehető. Mi csak hisszük, hogy mi hiszünk — mondja Luther; e hit a lehetetlenre vonatkozik. De tennünk is kell, amit megtehetünk, mert ez nyitja meg előttünk a teremtés kapuját. Talán szégyen ezt az összetételt használni, de mégis kimondhatjuk, hogy a reformáció emlékűnnapján, ahol csaknem emlékké fonnyadt össze a reformáció, élő kálvinista jezsuitizmust kíván tőlünk az új élet sóvárságában tengődő magyar református egyház. Olyan kálvinizmust, ami tiszta tud maradni és olyan jezsuitizmust, ami tisztaságában és tisztaságával céltudatosan hódít híveket Istennek.

A reformáció, mint múlt, Isten ragyogó ténye, mint jelen, a mi fekete szegyenünk, mint jövő pedig Isten végleges diadala. Az ebben való hittől megduzzad a lelked, az ezért kipattant lelkesedéstől megfihéredik életed; szíved szép-anyád öreg imáját dobogja vissza, ajkad déd-atyád ősi zsoltárát zengi el, és kibomlik benned Isten történelmének új, fehér hajnala. Ámen!

Koncz Sándor.

A fénytől szabadon.

Sötétség,
S mögötte még feketébb
Háttér.
Láthatatlan,
Finomhajlású vonalak
— Mikre ráérez az ember —
Ó a sötétség
Sohasem vak.
Buja öle
Végtelen és mély,
Nem szab
Határt neki
Felvillanó fény.
Karod kinyújtod
A vaksötét éjben,
A végtelenséget
Tartja két kezed.

Ujjaidról lógnak
Levegőfoszlányok,
Füledbe nem kacagnak
Rózsaszínű lányok,
Csupán a végtelen
Morajlik neked.

A sötétségben
Kinyújtózkodsz lágyan.
Nem határol a fény,
A szürke valóság.
Örök erőknak
Feszül a vállam,
Mikor hívogatón int
A sötétség
A nagyotmerőknek.

VATAI LÁSZLÓ.

HADSZINTÉRI JELENTÉS.

Mottó: „Katoná vagy, katoná vagy, az lettél:
Oldaladra fényes kardot kötöttél.
Felkötötted éles, fényes kardodat,
A jó Isten viselje a gondodat!”

a) A főiskolás leventeoktatói tanfolyam fontossága.

A világháború óta egyre jobban felismerhető a szellem életének mind-egyik területén annak hangsúlyozása, hogy az emberi lét közösségi lét. Ez pedig nem azt jelenti, hogy a személyiség jelentősége megszűnik a tömegben, aközben, hanem csak azt, hogy az egyén rendeltetését mindig csak a közösségben, a „te“-re vonatkoztatva találja meg. A pataki főiskolára nézve nem lehet közömbös dolog az, hogy milyen változás megy végbe ma az emberben, a szellem életében, ha modern, korszerű nevelést akar adni. A tények azt bizonyítják, hogy nem is közömbös. Nem akarom most ezeknek a tényeknek a felsorolásával untatni a Tisztelt Olvasót, közülük csak egynek; *a leventeoktatói tanfolyamnak* a munkájáról szeretnék röviden megemlékezni.

Aki szeretettel és szívesen olvasgatja a szentírást, tudja azt, hogy az evangélium emberideálja sok tekintetben a „katonás“. Éppen ezért tévednek azok, akik a lelkipásztori és katonai hivatás különbözőségéből indulva ki, azt hiszik, hogy a lelkipásztori szolgálatra való előkészülésben semmi helye, szerepe nincs s nem is lehet a testgyakorlásszerű, katonás szolgálatra előkészítő leventemunkának. Mi, akik e tanfolyamon, mint annak hallgatói, közkatonái résztvettünk, valljuk azt, hogy a legutóbbi, rövid 18 napig tartó leventeoktatói tanfolyamnak vannak látható és vannak most talán még észrevehetően, de majd későbbi életünk folyamán bizonyára felismerhetővé váló értékes eredményei. Éppen ezért hisszük azt, hogy *ez a testgyakorlásszerű leventenktatói tanfolyam is eszköz volt az Ige szolgálatára való nevelésben.*

Azt hiszem, felesleges hangsúlyoznom azt, hogy mennyire fontos a mi leventeoktatói tanfolyamunk nemzetvédelmi célból és mennyire nagy jelentőségű nemzetépítő és pedagógiai szempontból. Ezeknek a szinte magától érthető gondolatoknak a bizonyítását mellőzve, most csak arra szeretnék röviden rámutatni, hogy mennyire nem eredménytelen és nem szükségtelen ez a tanfolyam az Ige szolgálatára készülő teológus szempontjából sem.

Főiskolánk — megértve és befogadva korunk modern eszmeáramlatát — nagy súlyt fektet arra, hogy az ifjúságot, a jövő lelkipásztorát a lehető legközelebbi kapcsolatba hozza a magyar faluval, a falu életével. De főiskolánk az Ige talaján állva, sohasem felejt el azt, hogy neki legfőbb feladata és kötelessége; alkalmassá tenni az ifjú lelkeket Isten dicsőségének, az Igének a szolgálatára. S e célja megvalósításában, mint esz-

---

---

közt, mint alkalmas pedagógiai tényezőt igénybeveszi és felhasználja sok egyéb mellett a leventeképzés munkáját is.

A jövődő lelkipásztorának, akinek az ifjúság életében vezetőserepet kell betöltenie, a „Leventeegyesület“-be tömörült fiatalsággal is meg kell találania és tartania az összeköttetést. S minthogy a közös sors, a közös munka igen közel hozza egymáshoz s megnyitja egymás számára, egymás megértésére a lelkeket, tehát megerősíti a kapcsolatokat, hisszük, hogy ezért is könnyebb és eredményteljesebb lesz az ilyen leventeoktatói tanfolyamon részt vett jövődőbeli lelkipásztornak a leventeköteles ifjúságra való hatásgyakorlása s lélekvezető munkája. Könnyebb lesz hatást gyakorolnia s értékesebb, mélyebb is lesz ez a munkája, annál is inkább, mert leventeoktatói oklevele tiszteletet, megbecsülést, szeretetet fog kelteni számára még a tekintély ellen annyira rugódozó serdülő ifjúságban is.

Ha most már próbáljuk összehasonlítani a lelkipásztori és katonai hivatást vagy szolgálatot, a kettő között szoros kapcsolatot, erős hasonlóságot állapíthatunk meg. Hiszen az a fegyelmezetség és engedelmisség, amely a katonás élet legfőbb jellemző vonása, elválaszthatatlan a keresztyén élettől is. Az Ige épen azért, mert minden formája norma, parancs, törvény, fegyelmezett, engedelmes lelket követel. Fontos ez a fegyelmezetség és engedelmisség azért is, mert csak a fegyelmezett s engedelmes harcos tud diadalt is aratni a harcban. Ha pedig a keresztyén életet vizsgáljuk, meg kell állapítanunk, hogy a keresztyén élet valójában harcos élet. Hiszen „maga az Ige is harcra készít elő.“ És e harcos keresztyén életre való nevelésben nem utolsó eszköz a mi diadalra előkészítő, fegyelmezettséget és engedelmisséget megkövetelő katonás nevelésünk sem. Úgyhogy végső megállapításként leventeoktatói tanfolyamunk szükségességét és fontosságát e tételben körvonalazhatjuk: *A főiskolás leventeoktatói tanfolyam munkájában megnyilvánuló katonás élet az Isten Igéje előtti fegyelmezett és engedelmes meghajlásra van hivatva nevelni az Ige szolgálatára készülő teológust.* S ha ezt a célját csak kis mértékben is, de sikerült elérnie, ez a leventeoktatói tanfolyam nem volt szükségtelen s munkája nem volt eredmény nélküli.

b) A tanfolyam gyakorlati megvalósulása.

Ami a leventeoktatói tanfolyam gyakorlati megvalósulását illeti, tudnunk kell azt, hogy a tanfolyamon minden teológusnak részt kell venni. Kivételt képez minden évben az alapvizsgázó évfolyam és az, aki a főiskolai orvos által betegsége miatt a tanfolyamon való részvétel alól felmentést nyert. A tanfolyamot szeptemberben 3 heti időtartammal rendezik meg. Azért épen ekkor, mert ebben az időben a különböző vizsgák (alap-, segédlelkészi, lelkészi) miatt az ifjúság nagy része nincs kellő módon foglalkoztatva. A leventeoktatói oklevél megszerzésére háromszor háromhetes tanfolyam elvégzése jogosít. A tanfolyamot a kerületi testnevelési felügyelőség vezeti. Ruháról és felszerelésről a tanfolyamon résztvevők számára a tanfolyam vezetősége gondoskodik.

Az ezévi tanfolyamunk bizonyos okok miatt csak két és fél hétig tartott, szeptember 18-tól október 5-ig. Összesen 29 teológus vett részt rajta.

A tanfolyam vezetője *Joó Lajos tn. altanácsnok* volt. Segítették őt az ő lelkiismeretes munkájában a tanfolyamra behívott képzett leventeoktatók: *Kovács András*, akit később *Papp Sándor* jogszigorló helyettesített, továbbá *Halász Benő* és *Halász György*. A vezetőségnek lelkiismerettel és szeretettel végzett munkájáról e helyen is köszönettel emlékezünk meg.

A napi foglalkozás délelőtt 8—12 óráig és délután $\frac{1}{2}3$ — $\frac{1}{2}6$ óráig tartott. Mindennap volt kivonulás délelőtt, délután, amelyet a hallgatók vezényeltek megbízatás szerint. Két alkalommal volt céllövészet s egyszer nagypuskával is lőttünk. Minden munkát legjobb képességünk és tehetségünk szerint igyekeztünk elvégezni. A vezetőség lelkiismeretes és a hallgatóság teljes odaadással végzett munkájáról tesznek bizonyosságot a tanfolyamot felülvizsgálók és meglátogatók elismerései s dicsérei szavai. *Meglátogatta és felülvizsgálta tanfolyamunk munkáját a teol. tanári karon s a gimn. tanári kar nagy részén kívül a honvédelmi minisztérium kiküldötte: Werbőczy Kálmán tanácsnok, továbbá vitéz Halász János, kerületi testnevelési felügyelő, Kurdy Mihály vármegyei felügyelő, Füzessey Sándor járási felügyelő.*

A tanfolyamon résztvevőknek nemcsak a gyakorlatok helyes, pontos, katonás elvégzését kellett megtanulniok, hanem a vezényszavak helyes kiejtését is. Hogy pedig a hallgatók minél nagyobb kedvvel és minél könnyebben tanulják meg a sokszor igazán nehezen megjegyezhető vezényszavakat és a szabályzatokban felsorolt tudnivalókat, egyik oktatónk *Papp Sándor* pihenő közben nóták segítségével igyekezett a fontosabb vezényszavakat és tudnivalókat bevésni a hallgatók lelkébe. E nótáknak a dallama közismert, szövegük pedig vezényszavakból vagy a tudnivalók pontos felsorolásából áll. E nóták nagyon közkedveltek voltak. Mutatóba közlök a fontosabb és ismertebbek közül néhányat a volt katonák szórakoztatására s a leendő katonák figyelmébe ajánlva:

1. „Védelem a fasorban, jobbra és balra,
Mindkét félraj csatárlánc, kém az árokba’,
50 méter szélesség a kiterjedés,
Gránátos a bokorba! Összdobáshoz kész!“
(Dallama: Túl az operencián...)
2. „Megközelítéshez tagozódás!
Írány az előttünk lévő kis ház!
6 lépés és 10 méter!
Csatároszlop! Végeztem!
Végrehajtás, szaladj pajtás!“
(Dallama: Jaj, de híres város ez a Páris!...)
3. „Támadás! Irány a sárga ház!
Hat lépés tíz méter! Csatárlánc!“
(Holdsugár!...)
4. „A csatár négy esetben tüzel öntevékenyen:
Legkisebb távolságon felbukkant célok ellen,
Ha tüzzel előzi, ellenségétől védi önönmagát,
És hogyha látja vinni állásba a géppuskát!“
(Halovány őszi rózsa, mondd meg...)

-
-
5. „Vezetett tüzet következőkben rendeljen a rajparancsnok:
 Közeli távon felbukkant csatár gyors megsemmisítésére,
 Golyószóróra nézve rossz célra, golyószórópótlására,
 Ha tüzzel rajta út vagy tűz fegyelmet állít,
 Rendelje ezt a tüzet!“
 (Schöne Gigolo!...)
6. Támadás fel erre a dombra,
 Küzdő lesz az első két raj!
 Ötven méter a tér és távköz,
 Irány, első raj: a kőfal!
 A harmadik raj hátra marad,
 Oltalmat ad a többi rajnak,
 Én az elsónél maradok:
 Kezd meg, ha füttyöt hallatok!
 (Londonban hej! van számos utca...)
7. Védelembe rendezkedj be az akácos vonalában,
 Küzdő első-második raj, a pataktól a kisértőig.
 Harmadik raj a bozótban tartaléknak hátramarad!
 Én az első rajnál vagyok, ha szükség lesz: megtalálász ott.
 (Nincsen pénzem, se dohányom...)
8. Megközelítéshez tagozódás!
 Irány golyószórós raj a kis ház!
 Ötven méter térköz, távköz száz, ék!
 Engem az első rajnál megtalálász.
 A rajparancsnokok ismételjék:
 Kezdődik, ha piros rakétát látsz!
 (Érik a, hajlik a buzakalász!...)

Befejezésül közlöm még tanfolyamunk legutolsó aktusának, a leszerelésnek kedvelt nótáját:

„Gyere pajtás leszerelni, fegyver lesz az első,
 Hull a könnye a bundásnak, mint a záporosó.
 Ne sirj bundás, ne sirj, kitelik az idő:
 Nekem is volt, de már eltelt: *három heti idő!*“

Ködöböcz József IV. é. hh.

NINCS MENEKÜLÉS!

Hallgatott a falu és úgy merült el az erős, fekete estében, mintha ten-
 ger öntötte volna el a földet. A gödrös, bukkanós úton senki sem járt. A
 házak meglapultak, — földre verte és elborította őket a sötétség. Vak sze-
 mével, hideg ablakaival mogorván ásított itt is, ott is egy fehér fal. Mint
 két örök ellenség nézett át az egyetlen utca két sora. Ki tudja, mióta álla-
 nak már így mindig ellenségesen, mindig gyászolva és mindig reményte-
 lenül. Ha az egyik kinyitja száját, a másik bezárkózik, ha az egyik soron
 temetnek, a másikon lakodalom kacérkodik a halállal, ha az egyikén kapu

---

---

nyitódik, a másikon döngve csapódik be az ajtó, ha itt meghal egy asszony, ott születik egy gyerek, ha itt takarnak — ott vetnek, csak egyben egyformák, hogy mind a ketten a haláléi. Két külön világ ez — közöttük a kocsinyomokkal feltört, marhacsapással megcsipkézett föltés télen-nyáron félméteres sárral. Az emberek, csordák, szekerek ezen futnak kifelé a halálba. Csend volt, csak az éjszakai vándorok szárnycsapása hallatszott állandó zizegő zajjal, mintha ebben az áthatolhatatlan hideg tengerben halak uszkálnának. Szárnyuk alig lebbent a hűvös őszi időben. Becsurgott mindenhová ez a lomha, mozdulatlan este. Be az ajtók reteszein, a csűrök kitárt kapuján, fennakadt a kerítések szálai között, leszállt a mély kutak fenekére, rátelepedett az eresz alá, a falakon hallgató tányérok és bögrék odvas hasára, beömlött a szobába és szertefolyt a padlózatlan, piszkos, penészszagtól töredezett földön. Még az ember testét is körülvette. Fojtogatott mindenkit. Tele lett vele a szív és tele a vér.

Egyszerre mozgolódni kezdett messziről az alvóg. A házakon véres pecsétként megjelent a világos ablak. Felmordultak az ebek és hosszú üvöltésük felverte az alvó falat, s mintha felelne rá, öblös hangon beszélni kezdett körül az utca. Emberek jöttek, emberek szava kopogott, mint a záporosó.

Fentről különös menet húzódik lefelé. Elöl pislogó lámpával egy hosszú alak. Hajlott testét ide-oda imbolyogtatja a bizonytalan lépés. Melle előtt tartja a világot, de úgy remeg, hogy utána a csizmás lábak tántorogva keresik az egyenes földet. Hatan jönnek. A szomszéd faluból, ahová délután heten virágosan, hetykén mulatságra mentek,

Hordágyat hoznak. Két löcsön bot és szalma. Ezt a bizonytalan és ingadozó alkotmányt úgy állják körül, mintha egy egész világ támadása ellen akarnák megvédeni azt, aki rajta fekszik. Jó erős legény lehet, akit cipelnek, mert néha görcsösen rándul kezökben a bot; jó erős szive lehet annak a legénynek, hogy csak akkor jadjul fel, amikor a gödrös utcán megbotlik vele a menet.

Szótlanul jönnek. Kerek fejükön fekete kalap borul a föld felé. Arcuk sötétebb, mint az este és egész testüket hallhatóan rázza a buta félelem.

— Az anyád . . . — egy kő repül a kerítésnek és egy vad káromkodás kúszik előre a házak közé.

Valaki szembe siet az úton. Oldalvást baktat, de hirtelen elibük kerül. Az egyik legény, aki nem tartja a löcsöt, felbök újjával a kalap karimája felé. A többiek megállnak. Az oda se szól, csak leemeli kalapját és a fekvőre hajol. A lámpavilág különös jeleket rajzol az amúgyis életjellel sűrűn telerajzolt arcába. Szemét eltakarja bozontos szemöldöke, de mégis látni, hogy rémült pillantással motozza végig a legény testét.

— Jóska! Mi lett veled, fiam — szól, de úgy látszik, mintha nem is a szájával, hanem a kezével beszélne, amelyik remegősen borul rá a legény fejére.

Az felveti szemét, ránéz, de újból rátakarja a homályt.

— Mi lelt, fiam, — hangzik a véres kérdés, de rá felelet nem jön a legény ajkáról.

— Megszúrták! A tüdejít. Borival táncolt, azután kiment és egy pilanát mulva már vért okádott. Az elfutott.

— Megszúrták!? — Es kigyelmetek! Hát nem együtt voltak! Megszúrták! És csak így mondják el nékem! Megszúrták és ti bemerészkedtek jönni így a faluba! Megszúrták! Ti nyomorultak, hát ti hol voltatok.

— Nem tudtunk róla semmit, Gábor bátyám — pereg az egyik ajkából a szó, mint a lánc, szomorúan, csendesesen és lekoppan a földre. Küzdenek egy láthatatlan ellenséggel. — Mi nem. Ott se voltunk. Egyszerre csak azt halljuk, hogy Józsit megszúrták. Mire odaértünk, már így elgyalázták. Valamelyik bitang emelte rá a késit.

— Az Isten legyen nekünk irgalmas. Az Isten.

Lehajolnak a lócsért, felveszik. A hosszú görbe alak odaáll a menet élére.

— Menjék előre Gábor bátyám. Az anyjának szóljon. Készítsenek néki ágyat és vizet. De siessen, mert lehet, hogy nem sokáig lesz rá szüksége.

— A doktor?! Jaj! Ki megy el érte?

— Nem kell ennek má' doktor! Más kell ennek. Főd, nem doktor.

— Isten legyen nekünk irgalmas — indul az öreg.

Utána jönnek lassan, komoran. Az egyik az ágyat vizsgálja: él-e még. A világ fekete árnyékukat beledobja az utca gödreibe.

Sorra kigyúlnak a lámpák. Megvilágosodnak a sötét ablakok és fényük kisugárzik a kerítés árnyékával együtt a legények lába elé. Kapucsikorgás, fojtott sírás, kíváncsi kérdés, nyöszörgés száll utánuk.

A hír hollószárnyon repül végig a falun.

— Megszúrták! Megszúrták! — Meghalt az Erzsi néni fia — huhogják bele az éjszakai csendbe riadójukat az emberek. Néhányan már felöltöztek és a menethez csatlakoznak.

— Istenem, Uramisten — sírnak a leányok. — Még egy hete, hogy velem táncolt.

A kerítések fölött emberfejek, mint a kiakasztott öblös kancsó, függenek. A zaj egyre növekedik, a legény egyre csendesedik ott a szalmán. Félrebillent feje fakó. Nincs már benne egy csepp vér sem.

— Siessetek, gyerünk gyorsabban. Mingyárt meghal — súgja valaki ijedten. Már azzal sem törődnek, hogy hallja vagy nem hallja. Az élet utolsó ordítása zúg fel. Siessetek!! Siessetek!! Haldoklik! Siessetek! Testéből csepegő vér ritmusa dobogja: Siessetek! Emberek, akik halljátok az éjszakában e pár szót, álljatok meg egy percig. Emberek, akik ott jártok messze tájakon, hallgassatok el egy pilanatra: Egy szó kél a sötét mezők felett. Emberek, akiket nem hajszol az élet, vegyétek észre, hogy itt meghal valaki. Emberek hát siessetek!

— Megindult újból a vére. — Hosszú cseppekben hull rá a száraz, aszott, töredezett, minden verejtéket és sóhajtást elnyelő, könyörtelen, hideg és halott földre a legény vére. Ahogy viszik, mint egy fekete szallag nyújtózik utánuk a nyom. Az éjszaka nehéz és úgy nyeli el az embereket, mint a tenger vize. Alig tudnak benne lépni. Nem látni semmit, csak azt a keskeny csíkot a földön.

— Tegyük le, hiszen mindjárt meghal!

— El kell küldeni az anyjáért.

— Anyám! — hörög a legény. Fejét fel akarja emelni, de visszaejti a szalmára. Valaki odamegy és felemeli. Anyám!

Kiszáll a kiáltás a sötét éjszakába. Túlnó mindenben, embereken, állatokon, gáton és világon! Anyám! — Csepeg a vére. Fakó arcán, sápadt testében csak ez az egy szó tartja még az életet: anyám! Repülő lelkét egyetlen szál köti le a mocskos földhöz: Anyám!

Sárga fejéhez teszik le a lámpást. Halvány már ennek is a fénye, mint a szemének. Mindjárt elég mind a kettő.

— Jön az anyja — dobban a körülállók szíve. Mindenki egy kicsit hátrább lép, hogy a jajgató asszonyt odaengedje fiához, hiszen mindenki tudja, hogy az anyák szent joga lefogni a fiúk szemét.

Ősz haja kendőtlen fején szétlobog. Összeesett alakja ide-oda csuklik, mintha minden anya sorsa és keresztje lenne vállaira rakva. Kezeit tétován tartja előre, mint a világtalan, mert világtalan ő, akinek látását elhomályosította a végtelen fájdalom. Már messziről siránkozik.

— Meghalt a fiam. Odavan az én egyetlen fiam.

Fiát kéri számon a nyomorult lélettől, fiat követel az emberektől.

— A fiam, az én szerelmes, jó gyermekem... Istenem... a fiam...

Két oldalt támogatják, de vigasztalni senki sem mer. Anya fut a fia életéért és gyötri testét újból a kín, de most nem az élet, hanem a halál kínja. Halál van a szemében, mint ott a haldokló fiúéban. Halál ül a fején, halált szoptat két aszott keblén, halált visz ágyékában, halált ringat csipőjén és szent homlokán.

Az asszony, mint szélütött esik a fia mellé. A legény ajkára egy név repül: anyám; mégegyszer felemeli csapzott hideg fejét és anyja testén át a sötétedő élet után néz. A világot keresi, a földet, ahol született, élt és meghal, az anyját keresi, hogy benne megfogódzék, mielőtt tüdejéből kifolyna az élet.

Az merevülő fejét sovány karjára veszi, nem törődik vele, hogy fia véréből véres lesz a keze.

— Fiam, én egyetlen fiam.

Mindenki hallgat. Az asszonyok és lányok elfordulnak. A legény mellett hat cimbora áll mereven, görcsösen. Egy utolsó hörgés szakad ki melléből, keze megrándul, felemelt feje lehanyatlik, szeméire hideg köd telepszik. És minden elcsitul. És mindent átölel a komor, őszi esti csend, amelyet úgy szaggat meg az édesanya sikoltása, mintha koporsót szegeznének.

— Meghalt!

Északról alig érezhetően áradt le a bőjti szél. Nem hozott fagyot, nem zúgott és nem döntött ki tölgyfákat, erős jegenyéket, de annyi ereje még volt, hogy meglebbentse a fiára borult édesanya haját is levigye a földre, ahol az összekeveredett a megsíratott vérrrel.

Orgoványi György III. é. hh.

A testi munkával is való nevelés a pataki iskolában.

Van egy pár üres oldal a Közlönyben, töltsük meg azt fekete betűkkel! De miről írjunk? Aktuális dologról. Beszéljünk egy kicsit arról, hogy a nyáron nagy feltűnést keltett munkatáborban lévő diákok tényleg úttörők voltak-e a testi munka terén, vagy már előttük ráléptek ez útra elődeik. Hát nincs semmi új a nap alatt. A testi munka útja, amelyre ők léptenek, már járt út volt előttük is a pataki scholában. A nevelés, az önállóságra való rászoktatás terén hosszú időn keresztül alkalmazott eszköz. Ezzel nem mondom újat, csak hivatkozom a nagyérdemű Radácsy György és Zempléni Árpád aranytollal megírt cikkeire, amelyeket mindenki megtalál az Anekdotalakincsből. Már akinek megvan. Akinek pedig nincs, azok számára elmondom, célomhoz képest átcsoportosítva, az erre vonatkozó adatokat.

Nem a tornázás nevelő hatásáról beszélünk most. Az is hozzátartozik (ma talán még jobban, mint régen) a neveléshez, hanem a közönséges, kérgeg tenyérrel végzett munkáról, amelyről a népi mondás azt tartja, hogy az ember szívesen elmenne a temetésére. (Való tény, hogy a cigányok, mikor a háború első évében nem szolt a muzsika sehoh, elmentek a szolgabíróhoz, hogy segítsen rajtuk. A szolgabíró dolgozni küldte őket, úgyszólván kevés a munkáskéz. A cigányok elkeseredve mondták: inkább éhen vesznek, de nem dolgoznak.) A pataki diákság szegényebbjei szívesen vállalták a testi munkát is, hogy magukon, szüleiken segítsenek. Sok enélkül talán el sem tudta volna végezni iskoláit.

Mikor beíratkoztak, a nevük mellé odajegyezték, milyen rendűek: urfiak-e, közrendűek-e, vagy inasok.

Az urfi rendű diák jó vagyoni viszonyok közt volt. De a nemesség kötelez. Akinek az Isten többet adott, az adjon abból másoknak is. Az urfi még két embernek adott megélhetést: a nevelőjének és az inasnak. Az első idősebb diák volt, mint ő, a másik fiatalabb, vagy vele egykorú, osztálytársa, aki sok esetben okosabb volt nála. Volt eset arra, hogy az ilyen urfi nem bánt jól inásával. Pl. Bod Pétert az enyedi iskolában sokat éhezette fősvény gazdája, Petőfi Apostolában is Szilvesztert, az urfi üti, veri, de Patakon az ilyen a diákság közszelleme lehetetlenné teszi. Debreceni Nagy Istvánról, az „Óh könyörgést meghallgató“ kezdetű szép ének szerzőjéről is azt tartja a hagyomány, hogy kisfiúcska korában kopott kis szűrben betévedt a debreceni kollégiumba; meglátta ott egy nagy diák és megkérdezte tőle: volna-e kedve tanulni; mikor a fiú késznek nyilatkozott erre, magához vette inasnak. A pataki iskolába Tompa is úgy került be, mint Szentimrey Ferenc és Pásztor István urfiak inasa. Nem volt neki könnyű a dolga, sokat is panaszkodott miatta, mégis emberré lett ő is, meg sok-sok utódja is.

Mi volt az ilyen inas (köznyelven: surgyé-diák) kötelessége? Rendben tartotta a szobát; télen fűtött; vizet hordott a Bodrogból (téli a lék alól); megtisztította a lámpát; mikor az apparitor megjelent és bekiáltott

---

---

az egyes szobákba: lumen adest (itt a világosság) s hangzott rá a praeses (a szobafőnök) felelete: accendatur (gyujtassék meg), ugrott elő s vitte a lámpát gyújtásra; tisztította gazdája ruháját, csizmáját. Mindezekért járt neki lakás, ételmezés, olykor ruha is. A legációba elkísérte a nevelőt és mint mendikáns, verseléssel némi kis összeget keresett. Hálóhelye a dikó, olykor a láda, olykor a padló volt; ez utóbbi azért volt jó, mert nem lehetett róla leesni.

Nehéz dolog volt biz ez, megértjük Tompa panaszait, de ha elolvassuk az Anekdotakincs hálás emlékezéseit ezekről a nehéz évekről, mégis áldásnak kell tekintenünk ezt az intézményt. Nélküle sok szegény diák nem tanulhatott volna s a magyar tudomány és irodalom talán szegényebb lenne több nagy névvel.*

Nagyon jó volt ez arra is, hogy a szülői házból kikerült gyermek korán megkóstolja az élet nehézségét s acélosabbá tegye erejét a későbbi küzdelmekre. Mert bizony sokszor az inas többre vitte, mint az urfi, vagy a kiszolgált nagyobb diák. Még püspök is lett belőle.

A diákok másik csoportja a közrendű diák volt. Ezeket batyus, vagy tarisznycs diákoknak is hívták. Ezek hazulról hoztak főzni valót és azt kiadták a gazdasszonynak, aki megfőzte nekik. Ez már jobb helyzet volt, de ezek is takarékosagra, okosan való számításra, szóval önállóságra voltak már zsenge korukban kényszerítve.

Mikor azután felserdültek, a régi világban megtudták azt, hogy az iskola vagyona a diákságé, az övék, de egyúttal annak a kezelése, a gondja, a megtartása is az övék. Helyesebben: az ifjúságé, az elődeiké s az utódaiké, hosszú évtizedek, századok mindenkori ifjúságáé, amelyet elődeiktől átvenni s utódaiknak sértetlenül átadni kötelesek. Az övék volt a birtok, a szőlő, a könyvtár kezelése, gondja, megőrzése is. (Nem tekintették, mint ma sokszor, a könyvet fának, amelyet fejszével vágjanak, sem fejszének, amellyel fát vágjanak.) E foglalkozások közt, amint azt a Sárospataki Népszertű naptár 1860-i évfolyamában láthatjuk, volt előkelőbb és volt alantasabb, terhesebb. Terhesek voltak a vigilek, apparitorok és remanensek dolgai. A vigilek éjjel örködték az iskolában, ébrenlétüket csepengetéssel jelezték. Szolgálatukért gyertyapénzt kaptak. Az apparitorok munkaideje 1—1 hét volt. Részint becsengettek, részint felszolgálók voltak az igazgató, a szénior, az ellenőr mellett. A remanensek az aratási és szüreti szünetidőben itt maradtak az iskolára vigyázni. Naponta 1—1 félfont húst s a nagy szünetidőre két véka gabonát kaptak. Később a főiskolában főztek számukra. E szolgálatokért az I. éves tógatusokat baltásoknak csufolták. Ezért is, meg azért, mert lealázásnak érezték e szolgálai foglalkozást, vonakodtak ezektől a kötelezettségektől. Ebből eredt a baltavetés szokása. Mikor ugyanis letelt

* Érdekes erre nézve az egyik Csokonai vers Toldaléka:

„Mendicans barátim, mit nyomorogtok itt
A sárospataki iskolában
Térdig a sárban, rongyos csizmában,
Ugrálván, ugrálván a lencsével.

Az ilyeneket ugyanis lencséseknek hívták.

---

a szolgálat róluk, az utánuk következő osztályba vizsga idején bevetették a baltát. Azok nem akarták engedni. Ezért dulakodás, verekedés fejlődött ki köztük. 1835-ben végül is bizonyos váltságpénz lefizetése mellett megszüntették e kötelezettségeket és pedellusokat fogadtak fel.

A supplicansok országjárása sem volt kellemes foglalkozás. Ezek egyes vidékekről begyűjtötték a gabonát és a bort, amit a főiskolának szántak az adakozók. Azután jöttek rangban a primáriusok : a vini et libi praebitor (bor- és cipóosztó), cellista (pincekezelő), magtáros (frumenti praebitor), az inasok gondnoka, a cursor, az egyházi stb. Ez a tiszt bizony mind gonddal, sokszor testi munkával is járt. S végül a senior és a currascriba. Az első volt az iskola vagyonának a kezelője, aki munkáltatta a szőlőket, fizette a cselédeket, hivatalnokokat, tanárokat, beszedte a kamatokat (1708-ig). Bizony, erre olykor rá is fizetett, néha az életével is, mint Miskolczi Mihály senior 1805-ben, aki nem tudott elszámolni. A contrascriba ellenőrizte a seniort. 1815 óta mindezek az igazgatótól függöttek. Ez volt a „szegények iskolájának“ olcsó közigazgatása.

A világháború alatt is megtörtént, hogy a pataki iskola hazaengedte a teológusokat az otthoni mezei munkákban való segédkezésre. Az is meg- esett, hogy a tápintézeti pénztárt tápláló szőlőkben való szüretelésre ki- vitték a diákokat segíteni. A tápintézetben régen is voltak felszolgáló ingye- nesek, ma is vannak pecurok, akik nem vonakodnak a tálalásban segédkezni.

Comenius az „Illustris scholae Sárospatakiensis idea“ c. elmélkedésé- ben a következőket mondja : „Az öntevékenység, azaz mindenkinek saját működése, meg fogja kívánni azt, hogy ami az értelem, emlékezet, nyelv, kéz művelése alá esik, azokat a tanulók mind maguk, fáradhatatlan saját szorgalommal vizsgálják, kitalálják, forgassák, csinálják, ismételjék, a taní- tók számára ne maradjon más hátra. csak az arra való figyelés szerepe, hogy vajjon meglesz-e, aminek meg kell lennie, vajjon úgy lesz-e, ami- lyen módon kell. Mert így lehet elérni azt, hogy maga az állandó gya- korlat, mindenkinek ez a legjobb mestere, minden tanulót a tanítók közé juttasson.“

Tehát : nincs semmi új a nap alatt. A pataki teológusok próbálkozása sem új. Megvolt már e törekvés, a testi munka által is való nevelés, régen is, meg ép itt, a pataki iskolában.

De ők más szempontból is próbálkoztak. Úttörők is akartak lenni, a szónak nemcsak képes, hanem valódi értelmében is. A bibliában vagy 60 vonatkozásban szerepel az *út*. „Készítsétek az Úrnak útját, egyengessétek az ő ösvényét“, — olvasták egyik helyen. Szoros kapu és keskeny út visz az üdvösségbe, olvasták más helyen. Én vagyok az út, élet és igazság, szól az ige a harmadik helyen. Missziói gondolatok vetődtek fel lelkük- ben : utat törni idegen népek közt. Megpróbálták előbb itthon, milyen nehéz az *úttörő* munka.

Mégis van újság a vállalkozásukban. Ma a pedagógia vezető módszere : a munkáltató tanítás. Ők azt szószerint vették, maguk álltak előbb mun- kába, hogy később, mikor majd lelkészek lesznek, mutathassák az utat mások előtt. Ebben Horatius elvét követik : Si vis me flere, dolendum est primum tibi. Ezen a téren azután tényleg úttörők, a szó képes értelmében

---

és. Követőkre találtak a Turul-mozgalom bökénypusztai munkatáborában, amelyről a Budapesti Hirlap augusztus 15-i száma ír részletes tudósítást.

Tehát a patakiak a biblia által említett *úttörő* szerepét* a szónak mind valódi, mind képes értelmében vállalták. Dr. Gulyás József.

* Mikeas II. 13: Elöttük megy fel az úttörő.

„Isten hozott“ — „Isten veled.“ (GOETHE)

Azt súgta szívem: föl, nyeregbe!
Egy pillanat — s a ló repült:
A földet a nagy éj belepte
És a hegyekre ráterült;
Már köd-ruhába burkolózva
Állott a tölgy órjási teste
Ott, hol az éj les a bozótba'
Ezer sötét szemét meresztve.

A sápadtképzű hold kinézett
Párás ködfoszlányok közül
S mint egy borzongató kísértet
Halk-szárnyú szél lengett körül,
Mégis vidám s nagy volt a kedvem
Száz szörnnyet bár az éj varázsolt:
Futott a vér ifjú eremben,
Szerelmes szívem úgy parázslott!

MÉSZÖLY DEZSŐ VIII. gimn. o. t.

És láttalak: reám sugárzott
Két szép szemed e pillanatban...
Minden lehelletem tiéd volt
S a szívem akkor néked adtam.
Tavaszi rózsás fény vetett
Világot rád, míg önfeledten
Néztél reám — nagy istenek!
Reméltem s meg nem érdemeltem!

De jaj, mikor a hajnal itt van,
A búcsú úgy sajog szívemben.
Mily' szent gyönyör a csókjaidban!
Mily' fájdalom a két szemedben...
Megyek... hull, hull a könny-özön:
Patakja síró két szemednek...
Oh istenek, mily' szent öröm,
Hogy te szeretsz s hogy én szeretlek!

Vadludak sorsa.

Ütemes szárnycsapással úsznak
a kék búra csendes belsejében
gondolataim, húzó vadludak.
Régen figyelem, nézem őket;
Hol délre mennek új világba
Melegebb termőbb nádasokba,
hol visszahúzza őket a földjük,
az elhagyott táj sok varázsa.
De északon vad szél süvöltöz,
ahol születtek, dermedt már a dér,
az éhség, a fagy üzi őket
idegen, termő, déli földhöz.
Bús kiáltás az indulójuk,

szomorún vonul hosszú ékük,
az ösztön örök nagy vezérük.

Régen figyelem, s már értem őket,
Sorsuk a sorsom:
Tudom, hogy ott fenn fagyos lányszív
deres célok és dermedt tervek várnak,
de itt délen vonzót nem találok,
S bár idevárnak lomha nyárs-
polgárok:

Nézd csak! Evoé!
Gondolatim, húzó vadludak
új útra kélnek észak felé!

BÉKÉS GÉZA IV. é. t. n.

KEDVES OLVASÓINK!

Aki figyelmesen végig szokta olvasni lapunkat és a Kedves Olvasóink után következő sorokat is, azt vehette észre, hogy ennek egy mindig vissza-visszatérő refrénje, fő-főtartalma: kérés. Felhívás, hogy Olvasóink fizessék meg lapunk csekély előfizetési díját. Nem megszokásból írjuk ezt le, újra meg újra, hanem szükségből.

Most is bizalommal fordulunk Olvasóinkhoz, járuljanak hozzá lapunk költségeihez, könnyítsenek terhünkön, tegyenek eleget előfizetési kötelezettségüknek.

Előfizetéseket a 12.777 sz. csekklapon a Sárospataki Hitelbankba az Ifjúsági Közlöny számlájára, vagy pedig postautalványon az Ifjúsági Közlöny kiadóhivatala címére lehet beküldeni.

Végül örömmel és hálás köszönettel nyugtázzuk a november 15-ig beérkezett előfizetéseket:

Magyary Lajos (Bp.) 4 P, Makó Dezső (E.) 3 P, Janka János (G.) 3 P, Verebélyi Dezső (S.) 3 P, Görömbey István (Ny.) 3 P, dr. Gesztelyi Nagy László (K.) 5 P, dr. Panka Károly (Bp.) 5 P, Pásztor István (R.) 3 P, Szemere Kálmán (Bp.) 3 P, dr. Kérészy Barna (M.) 3 P, Veress Győző (Bp.) 2 P, Berzényi János (A. Sz.) 5 P, Steinfeld Béla (Sz.) 4 P, Horváth János (T.) 2 P, dr. Beneze Ferenc (R.) 3 P, dr. Farkas Tivadar (Bp.) 5 P, dr. Sasi Nagy Imre (P.) 4 P, dr. Ambrus István (S.) 4 P, vitéz dr. Kossuth Ferenc (Bp.) 3 P, dr. Szabó Sándor (Bp.) 4 P, Szakszon Árpád (G.) 3 P, Medgyasszay Vince ref. püspök (P.) 3 P, Nagy Ferenc (K.) 3 P, Kapi Andor (B.) 6 P, Csengeri Kálmán dr. (G.) 4 P, sárospataki Harsányi Gusztáv (D.) 1.50 P, Schulek János (Bp.) 3 P, Finkey Pál (Bp.) 5 P, Tatár Sándor (Bp.) 3 P, Forgács Gyula (Bp.) 2 P, dr. Moskovits Mór (Bp.) 3 P, Komjáthy Sándor (Bp.) 3 P, Horkay István (Sz.) 3 P, Szabó Dániel (H.) 10 P, Kádár József (T.) 3 P, dr. Tóth Pál (Sz.) 3 P, Lipták István (A.) 5 P.

HIREINK

PALUMBY BÉLA

a pataki református elemi iskola igazgatótanítója 31 éves korában meghalt. Egyházunk kiváló, korán elköltözött munkását nagy részvétellel kísérte ki a temetőbe Sárospatak polgársága november 5-én.

Október 31-én, a reformáció emlék-ünnepélyén reggel Konez Sándor főiskolai szénior hirdette az igét. A délutáni ünnepély kimagasló eseménye dr. Újszászy Kálmán teol. professzor emlékbeszéde volt a protestantizmusnak a mai magyar életben való rendeltetéséről. Énekelt még a Kórus és a gimnáziumi vegyeskar Szabó Ernő vezényletével.

Liszt Ferenc ünnepély volt október 28-án az imateremben, amelyen Szabó Ernő főiskolai ének- és zenetanár emlékezett meg a nagy magyar zeneszerzőről.

Dr. Zsiros József október 31-én, az evangélikációs hét keretében a Reverzális háborúról tartott értékes előadást a nagytemplomban.

Karácsony Sándor egyetemi m. tanár és **Pógyor István** a KIE országos titkára november 1—2. napjain Sárospatakon tartózkodtak. Karácsony Sándor Ján. 6:41—66 alapján tartott bibliamagyarázata, valamint a Pógyor István előadása a KIE mozgalom lelki munkájáról a teol. ifjúság számára lelki gyarapodás alkalmául szolgáltak.

November 3-án az egész ifjúság Urvasorával élt a városi templomban.

Ujlelkipásztorok: Szilva Sándor Átányban és Bertha István Dédesen. Az Ur vezérelje őket új munkahelyükön.

A járványos betegség gyors terjedése miatt november 3-tól 12-ig szünetelt a tanítás a gimnáziumban.

Thury Sándor paszabi tanító, két ízben nov. 8-án és 10-én a hallgatóság nagy érdeklődése mellett tartott előadást a magyar faluval kapcsolatos kérdésekről és a kiszálásra készülő faluszemináristákat tájékoztatta a néprajzi gyűjtés módozatairól.

Szüreti vakáció volt okt. 19-től 26-ig a gimnáziumban és a teológián.

Koncz Sándor szénior kéthetes tanulmányútján meglátogatta az összes magyar protestáns teológiákat: a soproni evangélikus, a budapesti, a debreceni és pápai református teológiákat, valamint a pannonhalmi, zirci és pécsi kolostorokat. Útjának további vonala: Kőszeg, Szombathely, Herend, Siófok volt.

Hugo Mieth teológiánk ezévi német diákja Halléből jött Sárospatakra.

A teológus cserediákakció során Konkoly István budapesti teológus egy hétig teológiánkon tartózkodott. Helyette Erdélyi Dezső IV. é. hh. volt egy hétig a budapesti teol. akadémia vendége.

14 tanítónövendék Bolvári Zoltán ének és zenetanár vezetésével Halmi Miklós ref. lelkész és a gyülekezet meghívására Bodrogolasziban reformáció emlékünnepélyt tartott. Ünnepi beszédet Sárközi János V. é. növendék mondott. A képző intézet kiskántusa 2 ízben énekelt Bolvári Zoltán tanár vezetésével, Várady Lajos szólóénekét Horváth László kísérte harmoniumon. A gyülekezet részéről három leány szavala emelte az ünnepély hangulatát. Ezúton is megköszönjük a meghívást és a felejtethetlenül kedves délutánt. Köszönjük Kertész Sándor ref. kántortanító úr igazi magyaros vendégszeretetét.

LEVELEZŐ-LAP.

T.

Vatai László

IV. é. teológus

Sárospatak
Angol-internátus.

A faluszemináriumi kiszállás nov. 16—17. napjain volt a bodrogi és a hegyaljai falvakba. A kitűzött munka a község településrajzának elkészítése és néprajzi gyűjtés volt. Kiszálltak: Szikszai István és Ablonczy László Mádra, Vatai László és Péter József Tállyára, Lapis Károly és Szalay György Mezőzomborra, Tóth Lajos és Vincze József Alsóberekibe, Kődöböcz József és Czegle Imre Rozvágyra, Kovács Pál és Marsalkó Bertalan Lácára, Botos Péter és Sós-hajda Mihály Semlyénbe, Kádas Miklós és Ráduly Sándor Tiszakarádra, Nagy Géza és Kolláth József Vajdácskára. A szemináriumi munkán kívül a fiúk istentisztelet végzésével és vallásos estély keretén belül Méliusz ünnepélyvel szolgáltak. A faluszeminárium többi tagja pedig Lápó tanyára szállt ki, ahol Rákóczi ünnepélyt tartottak. A néprajzi gyűjtés eredményét a következő számunkban közöljük.

Teológus tea volt november 4-én a Mudrány-teremben, melyen szép számmal vettek részt a városból a meghívott családok. Az élvezetes és változatos műsor után jól sikerült társasjáték volt, amelyből nyilvánvalóvá lett az, hogy ifjúságunk tánc nélkül

is tud nemesen szórakozni. Az újítást Sárospatak közönsége szeretettel és megértéssel fogadta.

A tanítóképző-intézet SDG collegiuma okt. 28-án Harsányi László hittanár és Bolvári Zoltán zenetanár vezetésével Bodrogsáran reformáció emlékünnepélyt tartott. Az ünnepélyvel kapcsolatos istentiszteleten Zsirus László V. é. prédikált. Az emlékbeszédet Takács Árpád V. é. tartotta. Bevezető Harsányi László tanár, búcsuszótt Sárközi János V. é. mondott. A collégium énekkara kétszer énekelt. Szavalt Sebő Béla V. é. n. Megköszönjük Kalotaszegi András ref. tanító Úrnak, hogy lehetővé tette részünkre a szereplést, valamint a szíves vendéglátást. Kívánjuk, hogy a község lakóinak a miénkhez hasonló emlék legyen az együtt eltöltött délután.

A hírvonat vezetője: Tóth Lajos
IV. é. hh.

Kiadóhivatali főnök: Czegle Imre.

Kiadja: a főiskolai Ifjúsági Egylet.

NYOMTATTA: KISFALUDY LÁSZLÓ
a ref. főiskola betűivel, Sárospatakon.

Alulírott megrendelem VATAI LÁSZLÓ, december első felében a Magyar Út kiadásában megjelenő „ÖRÖK SORS” című verseskötetét 1.20 P. előfizetési árért, portómentesen. A könyv árát az átvételtől számított 8 napon belül a könyvben mellékelt befizetési lapon az Ifjúsági Közlöny címére beküldöm.

Név:..... Összesen:..... drb. .... P.

Lakás (posta cím):.....

Alíráás:.....